

อนุศาสน์ ๘ อย่าง

นิสสัย ๔ อกรณียกิจ ๔

ปัจจัยเครื่องอาศัยของบรรพชิต เรียกนิสสัย มี ๔ อย่าง

คือ เที่ยวบิณฑบาต ๑ นุ่งห่มผ้าบังสุกุล ๑ อยู่โคนไม้ ๑ ฉันทยาคองด้วยน้ำมูตรเนา ๑.

กิจที่ไม่ควรทำ เรียกอกรณียกิจ มี ๔ อย่าง

คือ เสพเมถุน ๑ ลักของเขา ๑ ฆ่าสัตว์ ๑ พุดอวดคุณพิเศษที่ไม่มีในตน ๑ กิจ ๔ อย่างนี้ บรรพชิตทำไม่ได้.

สิกขาของภิกษุมี ๓ อย่างคือ

ศีล สมาธิ ปัญญา

ความสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย ชื่อว่า ศีล

ความรักษาใจมั่น ชื่อว่าสมาธิ

ความรู้รอบรู้ในกองสังขาร ชื่อว่าปัญญา.

โทษที่เกิดเพราะความละเมิดในข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม

เรียกว่า อาบัติ

อาบัตินั้นว่าโดยชื่อ มี ๗ อย่าง คือ

ปาราชิก ๑ สังฆาทิเสส ๑ ฤทธัจจย ๑ ปาจิตตีย์ ๑ ปาฏิเทสนียะ ๑ ทุกกฏ ๑ ทุพภาสิต ๑.

ปาราชิกนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้วขาดจากภิกษุ

สังฆาทิเสสนั้นต้องเข้าแล้ว ต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้

อาบัติอีก ๕ อย่างนั้น ภิกษุต้องเข้าแล้ว ต้องแสดงต่อหน้าสงฆ์หรือคณะหรือภิกษุรูปใดรูปหนึ่งจึงพ้นได้

อาการที่ภิกษุจะต้องอาบัติเหล่านี้ ๖ อย่าง คือ

ต้องด้วยไม่ละอาย ๑

ต้องด้วยไม่รู้ว่สิ่งนี้เป็นอาบัติ ๑

ต้องด้วยสงสัยแล้วขึ้นทำลง ๑

ต้องด้วยสำคัญว่าควรในของที่ไม่ควร ๑
ต้องด้วยสำคัญว่าไม่ควรในของที่ควร ๑
ต้องด้วยสัมสติ ๑

ข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ซึ่งยกขึ้นเป็นสิกขาบท
ที่มาในพระปาติโมกข์ ๑
ไม่ได้มาในพระปาติโมกข์ ๑

สิกขาบทที่มาในพระปาติโมกข์นั้น คือ

ปาราชิก ๔

สังฆาทิเสส ๑๓

อนิยต ๒

นิสสัคคียปาจิตตีย์ ๓๐

ปาจิตตีย์ ๙๒

ปาฎิเทศนียะ ๔

เสขิยะ ๗๕

รวมเป็น ๒๒๐

นับทั้งอธิกรณสมณะด้วยเป็น ๒๒๗.

ปาราชิก ๔

๑. ภิกษุเสพเมถุน ต้องปาราชิก
๒. ภิกษุถือเอาของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ได้ราคา ๕ มาสก ต้องปาราชิก.
๓. ภิกษุแก่งล้างฆ่ามนุษย์ให้ตาย ต้องปาราชิก.
๔. ภิกษุขูดอตุตริมนุสสรธรรม (คือธรรมอันยิ่งของมนุษย์) ที่ไม่มีในตน ต้องปาราชิก.

สังฆาทิเสส ๑๓

๑. ภิกษุแก่งล้างทำให้น้ำอสุจิคเลื้อน ต้องสังฆาทิเสส.
๒. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ จับต้องกายหญิง ต้องสังฆาทิเสส.
๓. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดเกี่ยวหญิง ต้องสังฆาทิเสส
๔. ภิกษุมีความกำหนดอยู่ พุดล่อให้หญิงบำเรอตนด้วยกาม ต้องสังฆาทิเสส.
๕. ภิกษุชักสื้อให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกัน ต้องสังฆาทิเสส.

๖. ภิกษุสร้างกุฎีที่ตอก่อและโบกด้วยปูนหรือดิน ซึ่งไม่มีใครเป็นเจ้าของ จำเพาะเป็นที่อยู่ของตน

ต้องทำให้ได้ประมาณ โดยยาวเพียง ๑๒ ศิບพระสุคต โดยกว้างเพียง ๗ ศิບ วัดในร่วมใน และต้องให้สงฆ์แสดงที่ไห้ก่อน

ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ไห้ก็ดี ทำให้เกินประมาณก็ดี ต้องสังฆาภิเสศ

๗. ถ้าที่อยู่ซึ่งจะสร้างขึ้นนั้น มีทายกเป็นเจ้าของ ทำให้เกินประมาณนั้นได้ แต่ต้องให้สงฆ์แสดงที่ไห้ก่อน

ถ้าไม่ให้สงฆ์แสดงที่ไห้ก่อน ต้องสังฆาภิเสศ

๘. ภิกษุโกรธเคือง แกล้งใจภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิกไม่มีมูล

๙. ภิกษุโกรธเคือง แกล้งหาเลศโจทภิกษุอื่นด้วยอาบัติปาราชิก ต้องสังฆาภิเสศ.

๑๐. ภิกษุพากเพียรเพื่อจะทำลายสงฆ์ให้แตกกัน ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพุดินั้น

ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสศ

๑๑. ภิกษุประพุดิตตามภิกษุผู้ทำลายสงฆ์นั้น ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพุดินั้น

ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสศ.

๑๒. ภิกษุว่ายากสอนยาก ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพุดินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสศ.

๑๓. ภิกษุประทุษร้ายตระกูล คือประจบคฤหัสถ์ สงฆ์ไล่เสียจากวัด กลับว่าติเตียนสงฆ์ ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง

สงฆ์สวดกรรมเพื่อจะให้ละข้อที่ประพุดินั้น ถ้าไม่ละ ต้องสังฆาภิเสศ.

อนิยต ๒

๑. ภิกษุหนึ่งนั้ที่ลับตากับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนทีควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๓ อย่าง คือ ปาราชิก

หรือสังฆาภิเสศ หรือปาจิตติยั ใดๆอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเขาว่าจำเพาะธรรมอย่างใด

ให้ปรับอย่างนั้น.

๒. ภิกษุที่นั่งในที่ลับหูกับหญิงสองต่อสอง ถ้ามีคนสมควรเชื่อได้มาพูดขึ้นด้วยธรรม ๒ อย่าง คือ สังฆาทิเสส

หรือปาจิตติย อย่างใดอย่างหนึ่ง ภิกษุรับอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น หรือเชื่อว่าจำเพาะธรรมอย่างใด ให้ปรับอย่างนั้น.

นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐

แบ่งเป็น ๓ วรรค มีวรรคละ ๑๐ สิกขาบท

จิวรวรรค ที่ ๑

๑. ภิกษุทรงอธิเรกจีวรได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าล่วง ๑๐ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.
๒. ภิกษุอยู่ปราศจากไตรจีวรแม้คืนหนึ่ง ต้องนิสสัคคียปาจิตติย เว้นไว้แต่ได้สมมติ.
๓. ถ้าผ้าเกิดขึ้นแก่ภิกษุ ๆ ประสงค์จะทำจีวร แต่ยังไม่พอ ถ้ามีที่หวังว่าจะได้อีก ฟังเก็บผ้าชิ้นไว้ได้เพียงเดือนหนึ่งเป็นอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกินเดือนหนึ่งไป แม้ถึงยังมีที่หวังว่าจะได้อยู่ ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.
๔. ภิกษุขันนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ให้ชกก็ดี ให้ย้อมก็ดี ให้ทุบก็ดี ซึ่งจีวรเก่า ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.
๕. ภิกษุรับจีวรแต่มีนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.
๖. ภิกษุของจีวรต่อคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย เว้นไว้แต่มีสมมติที่จะขอจีวรได้

คือ เวลาภิกษุมีจีวรอันโจรลักไป หรือมีจีวรอันฉิบหายเสีย.

๗. ในสมัยเช่นนั้น จะขอเขาได้ก็เพียงผ้าถุงผ้าห่มเท่านั้น ถ้าขอให้เกินกว่านั้น ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.

๘. ถ้าคฤหัสถ์ไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา เขาพูดว่า เขาจะถวายจีวรแก่ภิกษุชื่อนี้ ภิกษุนั้นทราบความแล้ว เข้าไปพูดให้เขาถวายจีวร

๙. ถ้าคฤหัสถ์ผู้จะถวายจีวรแก่ภิกษุมีหลายคน แต่เขาไม่ใช่ญาติไม่ใช่ปวารณา ภิกษุไปพูดให้เขารวมทุนเข้าเป็นอันเดียวกัน ให้ซื้อจีวรที่แพงกว่าดีกว่าที่กำหนดไว้เดิม ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย.

๑๐. ถ้าใคร ๆ นำทรัพย์มาเพื่อค่าจีวรแล้วถามภิกษุว่า ใครเป็นไวยาวัจกรของเธอ ถ้าภิกษุต้องการจีวร ก็พึงแสดงคนวัดหรือ อุบาสกว่า

ผู้นี้เป็นไวยาวัจกรของภิกษุทั้งหลาย ครั้นเขามอบหมายไวยาวัจกรนั้นแล้ว สั่งภิกษุว่า ถ้าต้องการจีวร ให้เข้าไปหาไวยาวัจกร ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาเขาแล้วทวงว่า เราต้องการจีวร ดังนี้ ได้ ๓ ครั้ง ถ้าไม่ได้จีวร ไปยืนแต่พอเขาเห็นได้ ๖ ครั้ง

ถ้าไม่ได้ขึ้นไปทวงให้เกิน ๓ ครั้ง ยืนเกิน ๖ ครั้ง ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตติย. ถ้าไปทวงและยืนครบกำหนดแล้วไม่ได้จีวร จำเป็นต้องไปบอกเจ้าของเดิมว่า ของนั้นไม่สำเร็จประโยชน์แก่ตน ให้เขาเรียกเอาของเขาคืนมาเสีย.

โกสิยวรรคที่ ๒

- ๑.ภิกษุหลอ่สันถัตด้วยขณเจียมเจือด้วยใหม่ ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๒.ภิกษุหลอ่สันถัตด้วยขณเจียมตำลวน ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๓.ภิกษุจะหลอ่สันถัตใหม่ พึงใช้ขณเจียมตำ ๒ ส่วน ขณเจียมขาวส่วนหนึ่ง ขณเจียมแดงส่วนหนึ่ง

- ถ้าใช้ขณเจียมตำเกิน ๒ ส่วนขึ้นไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๔.ภิกษุหลอ่สันถัตใหม่แล้ว พึงใช้ให้ได้ ๖ ปี ถ้ายังไม่ถึง ๖ ปี หลอ่ใหม่ ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่ได้สมมติ.
  - ๕.ภิกษุจะหลอ่สันถัต พึงตัดเอาสันถัตเก่าคืบหนึ่งโดยรอบมา ปนลงในสันถัตที่หลอ่ใหม่ เพื่อจะทำลายให้เสียสี

- ถ้าไม่ทำดังนี้ ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๖.เมื่อภิกษุเดินทางไกล ถ้ามีใครถวายขณเจียม ต้องการก็รับได้ ถ้าไม่มีใครนำมา นำมาเองได้เพียง ๓ โยชน์ ถ้าให้เกิน ๓ โยชน์ไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
  - ๗.ภิกษุใช้นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ให้ซักก็ตี ให้ยอมก็ตี ให้สาบก็ตี ซึ่งขณเจียม ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
  - ๘.ภิกษุรับเองก็ตี ไซ้ให้ผู้อื่นรับก็ตี ซึ่งทองและเงิน หรือยินดี ทองและเงินที่เขาเก็บไว้เพื่อตน ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
  - ๙.ภิกษุทำการซื้อขายด้วยรูปียะ คือของที่เขาใช้เป็นทองและเงิน ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
  - ๑๐.ภิกษุแลกเปลี่ยนสิ่งของกับคฤหัสถ์ ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.

ปัตตวรรคที่ ๓

- ๑.บาตรนอกจากบาตรอธิฐานเรียกอธิเรกบาตร อธิเรกบาตรนั้น ภิกษุเก็บไว้ได้เพียง ๑๐ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๑๐ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๒.ภิกษุมิบาตรร่ายยังไม่ถึง ๑๐ นิ้ว ขอบาตรใหม่แต่คฤหัสถ์ ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่พวาราณา ได้มา ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๓.ภิกษุรับประเคนเภสัชทั้ง ๕ คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย แล้วเก็บไว้ฉันได้เพียง ๗ วันเป็นอย่างยิ่ง ถ้าให้ล่วง ๗ วันไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๔.เมื่อฤดูร้อนยังเหลืออยู่อีกเดือนหนึ่ง คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๗ จึงแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนได้ เมื่อฤดูร้อนเหลืออยู่อีกถึงเดือน คือตั้งแต่ขึ้นค่ำหนึ่งเดือน ๘ จึงทำนองได้ ถ้าแสวงหาหรือทำนองให้ต่ำกว่ากำหนดนั้นเข้ามา ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๕.ภิกษุให้จีวรแก่ภิกษุอื่นแล้ว โกรธ ซึ่งเอาคืนมาเองก็ตี ไซ้ให้ผู้อื่นซึ่งเอามาก็ตี ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๖.ภิกษุขอตัดยแต่คฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่พวาราณา เอามาให้ช่างทุกทอเป็นจีวร ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๗.ถ้าคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่พวาราณา สั่งให้ช่างทุกทอจีวร เพื่อจะถวายแก่ภิกษุ ถ้าภิกษุไปกำหนดให้เขาทำให้ดีขึ้นด้วยจะให้รางวัลแก่เขา ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์.
- ๘.ถ้าอีก ๑๐ วันจนถึงวันพวาราณา คือตั้งแต่ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ ถ้าทายกริบจะถวายผ้าจำนำพรรษา ก็รับเก็บไว้ได้ แต่ถ้าเก็บไว้เกินกาลจีวรไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์. กาลจีวรนั้นดังนี้ ถ้าจำพรรษาแล้วไม่ได้กรานกฐิน นับแต่วันพวาราณาไปเดือนหนึ่ง คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๑๒ ถ้าได้กรานกฐินนับแต่วันพวาราณาไป ๕ เดือน คือตั้งแต่แรมค่ำหนึ่งเดือน ๑๑ ถึงกลางเดือน ๔.
- ๙.ภิกษุจำพรรษาในเสนาสนะป่าซึ่งเป็นที่เปลี่ยว ออกพรรษาแล้ว อยากจะเก็บไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งไว้ในบ้าน เมื่อมีเหตุก็เก็บไว้ได้เพียง ๖ ค่ำเป็นอนอย่างยิ่ง ถ้าเก็บไว้ให้เกิน ๖ ค่ำไป ต้องนิสสัคคียปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่ได้สมมติ.

๑๐.ภิกษุรู้ผู้น้อมลามที่เขาจะถวายสงฆ์มาเพื่อตน ต้องนิสัคคิยปาจิตตีย์

ปาจิตตีย์ ๙๒ ลิกขาบท

มุสาวาทวรรคที่ ๑ มี ๑๐ ลิกขาบท

๑.พุดบด ต้องปาจิตตีย์.

๒.ตำกฤษี ต้องปาจิตตีย์.

๓.สอเสียดกฤษี ต้องปาจิตตีย์.

๔.ภิกษุสอนธรรมแก่อนุสัมบัน ถ้าว่าพร้อมกัน ต้องปาจิตตีย์.

๕.ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกับอนุสัมบัน เกิน ๓ คืน ขึ้นไป ต้องปาจิตตีย์.

๖.ภิกษุนอนในที่มุงที่บังอันเดียวกับผู้หญิง แม้นในคืนแรก ต้องปาจิตตีย์.

๗.ภิกษุแสดงธรรมแก่ผู้หญิง เกินกว่า ๖ คำขึ้นไป ต้องปาจิตตีย์. [๑]

๘.ภิกษุบอกอตุตถนิมิตตธรรมที่มีจริง แก่อนุสัมบัน ต้องปาจิตตีย์.

๙.ภิกษุบอกอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่นแก่อนุสัมบัน ต้องปาจิตตีย์. [๒]

๑๐.ภิกษุขุดเองก็ดี ไซ้ให้ผู้อื่นขุดก็ดี ซึ่งแผ่นดิน ต้องปาจิตตีย์

*****๑. เว้นไว้แต่มีบุรุษผู้รู้เพียงสาวอยู่ด้วย

๒.เว้นไว้แต่ได้สมมติ

ภูตคามวรรคที่ ๒ มี ๑๐ ลิกขาบท

๑.ภิกษุพราภของเขี้ยวเกิดอยู่กับที่ ให้หลุดจากที่ ต้องปาจิตตีย์.

๒.ภิกษุประพาศตือนาจาร สงฆ์เรียกตัวมาถาม แกล้งพูดกลบเกลื่อนก็ดี นิ่งเสียไม่พูดก็ดี ถ้าสงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ ต้องปาจิตตีย์.

๓.ภิกษุติเตียนภิกษุอื่นที่สงฆ์สมมติให้เป็นผู้ทำการสงฆ์ ถ้าเธอทำโดยชอบ ติเตียนเปล่า ๆ ต้องปาจิตตีย์.

๔.ภิกษุเอาเตียง ตั้ง พูก เก้าอี้ ของสงฆ์ไปตั้งในที่แจ้งแล้ว เมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองก็ดี ไม่ใช่ให้ผู้อื่นเก็บก็ดี ไม่มอบหมายแก่ผู้อื่นก็ดี ต้องปาจิตตีย์.

๕.ภิกษุเอาที่นอนของสงฆ์ปูนอนกุฏิสงฆ์แล้ว เมื่อหลีกไปจากที่นั้น ไม่เก็บเองก็ดี ไม่ใช่ให้ผู้อื่นเก็บก็ดี ไม่มอบหมายแก่ผู้อื่นก็ดี ต้องปาจิตตีย์.

๖.ภิกษุรู้ผู้อยู่ที่ กุฏินี้มีผู้อยู่ก่อน แกล้งไปนอนเบียด ด้วยหวังจะให้ผู้อยู่ก่อนคบแคบใจเข้าก็จะหลีกไปเอง ต้องปาจิตตีย์.

๗.ภิกษุโกรธเคืองภิกษุอื่น ผุดคร่าไล่ออกจากกุฏิสงฆ์ ต้องปาจิตตีย์.

๘.ภิกษุนั่งทับก็ดี นอนทับก็ดี บนเตียงก็ดี บนตั่งก็ดี อันมิทำไม่ได้ตรงไหนแน่ ซึ่งเขาวางไว้บนร่างร้านที่เขาเก็บของในกุฏิ ต้องปาจิตตีย์.

๙.ภิกษุจะเอาดินหรือปูนโบกหลังคากุฏิ พึ่งโบกได้แต่เพียง ๓ ชั้น ถ้าโบกเกินกว่านั้น ต้องปาจิตตีย์.

๑๐.ภิกษุรู้ผู้อยู่ที่ น้ำมีตัวสัตว์ เอรอดหญ้าหรือดิน ต้องปาจิตตีย์

โอวาทวรรคที่ ๓ มี ๑๐ สิกขาบท

- ๑.ภิกษุที่สงฆ์ไม่ได้สมมติ สั่งสอนนางภิกษุณี ต้องปาจิตตีย์.
- ๒.แม้ภิกษุที่สงฆ์สมมติแล้ว ตั้งแต่อาทิตย์ตกแล้วไป สอนนางภิกษุณี ต้องปาจิตตีย์.
- ๓.ภิกษุเข้าไปสอนนางภิกษุณีถึงในที่อยู่ ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่นางภิกษุณีเจ็บ.
- ๔.ภิกษุติเตียนภิกษุอื่นว่า สอนนางภิกษุณีเพราะเห็นแก่ลาภ ต้องปาจิตตีย์.
- ๕.ภิกษุให้จิวรแก่นางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่แลกเปลี่ยนกัน.
- ๖.ภิกษุเย็บจิวรของนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติก็ดี ไซ้ให้ผู้อื่นเย็บก็ดี ต้องปาจิตตีย์.
- ๗.ภิกษุชวนนางภิกษุณีเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่ทางเปลี่ยว.
- ๘.ภิกษุชวนนางภิกษุณีลงเรือลำเดียวกัน ขึ้นน้ำก็ดี ล่องน้ำก็ดี ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่ข้ามฟาก.
- ๙.ภิกษุรูดูย่นของเคี้ยวของฉัน ที่นางภิกษุณีบังคับให้คฤหัสถ์เขาถวาย ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่คฤหัสถ์เขาเริ่มไว้ก่อน.
- ๑๐.ภิกษุนั่งก็ดี นอนก็ดี ในที่ลับสองต่อสอง กับนางภิกษุณี ต้องปาจิตตีย์.

โภชนวรรคที่ ๔ มี ๑๐ สิกขาบท

- ๑.อาหารในโรงทานที่ทั่วไปไม่นิยมบุคคล ภิกษุไม่เจ็บไซ้ ฉันได้แต่เฉพาะวันเดียวแล้ว ต้องหยุดเสียในระหว่าง ต่อไปถึงฉันได้อีก ถ้าฉันติด ๆ

กันตั้งแต่สองวันขึ้นไป ต้องปาจิตตีย์.

- ๒.ถ้าทายกเขามานิมนต์ ออกชื่อโภชนะทั้ง ๕ อย่าง คือ ข้าวสุก ขนمسต ขนมแห้ง ปลา เนื้อ อย่างไม่อย่างหนึ่ง

ถ้าไปรับของนั้นมาหรือฉันของนั้นพร้อมกันตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่สมัย คือ เป็นไช้อย่าง ๑ หน้าจิวรกาลอย่าง ๑ เวลาทำจิวรอย่าง ๑

เดินทางไกลอย่าง ๑ ไปทางเรืออย่าง ๑ อยู่มากด้วยกันบิณฑบาตไม่พอฉันอย่าง ๑ โภชนะเป็นของสมณะอย่าง ๑.

- ๓.ภิกษุรับนิมนต์แห่งหนึ่ง ด้วยโภชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ไม่ไปฉันในที่นิมนต์นั้น ไปฉันเสียที่อื่น ต้องปาจิตตีย์

เว้นไว้แต่ยกส่วนที่รับนิมนต์ไว้ก่อนนั้นให้แก่ภิกษุอื่นเสีย หรือหน้าจิวรกาลและเวลาทำจิวร.

- ๕.ภิกษุฉันค้ำอยู่ มีผู้เอาโภชนะทั้ง ๕ อย่างใดอย่างหนึ่งเข้า มาประเคน ห้ามเสียแล้ว ลูกจากที่นั่นแล้ว ฉันของเคี้ยวของฉันซึ่งไม่เป็นเดนภิกษุไซ้ หรือไม่ได้ทำวินัยกรรม ต้องปาจิตตีย์.

- ๖.ภิกษุรูดูย่น ภิกษุอื่นห้ามข้าวแล้ว [ตามสิกขาบทหลัง] คิดจะยกโทษเธอ แกล้งเอาของเคี้ยวของฉันที่ไม่เป็นเดนภิกษุไซ้ ไปล่อให้เธอฉัน ถ้าเธอฉันแล้ว ต้องปาจิตตีย์.

- ๗.ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารในเวลาวิกาล คือตั้งแต่เที่ยงแล้วไปจนถึงวันใหม่ ต้องปาจิตตีย์.

- ๘.ภิกษุฉันของเคี้ยวของฉันที่เป็นอาหารซึ่งรับประเคนไว้ค้ำคืน ต้องปาจิตตีย์.

- ๙.ภิกษุขอโภชนะอันประณีต คือ ข้าวสุก ระคนด้วยเนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม ต่อคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ปวารณา

เอามาฉัน ต้องปาจิตตีย์.

๑๐.ภิกษุขโมยกินอาหารที่ไม่มีผู้ให้ คือยังไม่ได้รับประเคน ให้ล่วงทวารปากเข้าไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่น้ำและไม้สีฟัน.

อเจลกวรรคที่ ๕ มี ๑๐ สิกขาบท

๑.ภิกษุให้ของเคี้ยวของตน แก่คนนอกศาสนา ด้วยมือตน ต้องปาจิตตีย์.

๒.ภิกษุชวนภิกษุอื่นไปเที่ยวบิณฑบาตด้วยกัน หวังจะประพฤตินาจาร โล้เรอกลับมาเสีย ต้องปาจิตตีย์.

๓.ภิกษุสำเร็จการนั่งแทรกแซง ในสกุลที่กำลังบริโภคอาหารอยู่ ต้องปาจิตตีย์.

๔.ภิกษุนั่งอยู่ในห้องกับผู้หญิง ไม่มีผู้ชายอยู่เป็นเพื่อน ต้องปาจิตตีย์.

๕.ภิกษุนั่งในที่แจ้งกับผู้หญิงสองต่อสอง ต้องปาจิตตีย์.

๖.ภิกษุรับนิมนต์ด้วยโภชนาทั้ง ๕ แล้ว จะไปในที่อื่นจากที่นิมนต์นั้น ในเวลาก่อนฉันก็ดี ฉันกลับมาแล้วก็ดี ต้องลาภิกษุที่มีอยู่ในวัดก่อนฉันก็ดี ถ้าไม่ลาก่อนเที่ยวไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่สมัย คือจีวรกาล และเวลาทำจีวร

๗.ถ้าเขาปวารณาด้วยปัจจัยสี่เพียง ๔ เดือน ฟังขอเขาได้เพียงกำหนดนั้นเท่านั้น ถ้าจะให้เกินกว่ากำหนดนั้นไป ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่เขาปวารณาอีก หรือปวารณาเป็นนิตย.

๘.ภิกษุไปดูกระบวนทัพที่เขายกไปเพื่อจะรบกัน ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีเหตุ.

๙.ถ้าเหตุที่ต้องไปมีอยู่ ฟังไปอยู่ได้ในกองทัพเพียง ๓ วัน ถ้าอยู่ให้เกินกว่ากำหนดนั้น ต้องปาจิตตีย์

๑๐.ในเวลาที่อยู่กองทัพตามกำหนดนั้น ถ้าไปดูเขารบกันก็ดีหรือดูเขาตรวจพลก็ดี ดูเขาจัดกระบวนทัพก็ดี ดูหมู่เสนาที่จัดเป็นกระบวนแล้วก็ดี ต้องปาจิตตีย์.

สุราปานวรรคที่ ๖ มี ๑๐ สิกขาบท

๑.ภิกษุดื่มน้ำเมา ต้องปาจิตตีย์.

๒.ภิกษุจี้ภิกษุ ต้องปาจิตตีย์.

๓.ภิกษุว่ายน้ำเล่น ต้องปาจิตตีย์.

๕.ภิกษุหลอนภิกษุให้กลัวผี ต้องปาจิตตีย์.

๖.ภิกษุไม่เป็นไข้ ตัดไฟให้เป็นเปลวเองก็ดี ไขให้ผู้อื่นตัดก็เพื่อจะผิง ต้องปาจิตตีย์. ตัดเพื่อเหตุอื่น ไม่เป็นอาบัติ.

๗.ภิกษุอยู่ในมณฑลประเทศ คือ จังหวัดกลางแห่งประเทศอินเดีย ๑๕ วัน จึงอาบน้ำได้หนหนึ่ง ถ้ายังไม่ถึง ๑๕ วันอาบน้ำ ต้องปาจิตตีย์ เว้นไว้แต่มีเหตุจำเป็น.

ในปัจจุบันประเทศ เช่นประเทศเราอาบน้ำได้เป็นนิตย ไม่เป็นอาบัติ.

๘.ภิกษุได้จีวรใหม่มา ต้องพินทุด้วยสี ๓ อย่าง คือ เขียวคราม โคลน ดำคล้ำ อย่างไม่อย่างหนึ่งก่อน จึงนุ่งห่มได้ ถ้าไม่ทำพินทุก่อนแล้วนุ่งห่ม ต้องปาจิตตีย์.

๙.ภิกษุวิกัปจีวรแก่ภิกษุหรือสามเณรแล้ว ผู้รับยังไม่ได้ถอนนุ่งห่มจีวรนั้น ต้องปาจิตตีย์.

๑๐.ภิกษุขออนุบริวาร คือ บาทร จีวร ผ้าปูนั่ง กลองเขม ประคดเอว สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ของภิกษุอื่น ด้วยคิดว่าจะล้อเล่น ต้องปาจิตตีย์.

สัปปาณวรรคที่ ๗ มี ๑๐ สิกขาบท

- ๑.ภิกษุแก่งข่าสัตว์ตีรัจฉาน ต้องปาจิตติย.
- ๒.ภิกษุรู้อยู่ว่า นํ้ามีตัวสัตว์ บริโภคนํ้านั้น ต้องปาจิตติย.
- ๓.ภิกษุรู้อยู่ว่า อธิกรณนี้สงฆ์ทำแล้วโดยชอบ เลิกถอนเสียกลับทำใหม่ ต้องปาจิตติย.
- ๔.ภิกษุรู้อยู๋ แกล้งปกปิดอาบัติชั่วหยาบของภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย.
- ๕.ภิกษุรู้อยู๋ เป็นอุปัชฌายะอุปสมบทกุลบุตรผู้มีอายุหย่อนกว่า ๒๐ ปี ต้องปาจิตติย.
- ๖.ภิกษุรู้อยู๋ ชวนพ่อค้าผู้ซ้อนภาษีเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตติย.
- ๗.ภิกษุชวนผู้หญิงเดินทางด้วยกัน แม้สิ้นระยะบ้านหนึ่ง ต้องปาจิตติย.
- ๘.ภิกษุกกล่าวคัดค้านธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ภิกษุอื่นห้ามไม่ฟัง สงฆ์สวดประกาศข้อความนั้นจบ ต้องปาจิตติย
- ๙.ภิกษุคบภิกษุเช่นนั้น คือ ร่วมกินก็ดี ร่วมอุโบสถสังฆกรรมก็ดี ร่วมนอนก็ดี ต้องปาจิตติย.
- ๑๐.ภิกษุเกลี้ยกล่อมสามเณรที่ภิกษุอื่นให้ฉิบหายแล้ว เพราะโทษที่กล่าวคัดค้านธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ให้เป็นอุปัฏฐากก็ดี ร่วมกินก็ดี ร่วมนอนก็ดี ต้องปาจิตติย

สหธรรมิกวรรคที่ ๘ มี ๑๒ ลิกขาบท

- ๑.ภิกษุประพฤติอนาจาร ภิกษุอื่นตักเตือน พุตผิดเพี้ยนว่า ยังไม่ได้ถามท่านผู้รู้ก่อน ข้าพเจ้าจักไม่ศึกษาในสิกขาบทนี้ ต้องปาจิตติย.ธรรมดาภิกษุผู้ศึกษา ยังไม่รู้สิ่งใด ควรจะรูสิ่งนั้น ควรได้ถามไต่เลียงท่านผู้รู้.
- ๒.ภิกษุอื่นทอ้งปาติโมกข์อยู่ ภิกษุแก่งพูดให้เรอคลายอุตสาหะ ต้องปาจิตติย.
- ๓.ภิกษุต้องอาบัติแล้วแก่งพูดว่า ข้าพเจ้าพึงรู้เดี๋ยวนี้เองว่าข้อนี้มาในพระปาติโมกข์ ถ้าภิกษุอื่นรู้อยู่ว่า เธอเคยรู้มาก่อนแล้วแต่แก่งพูดกันเขาว่า พึงสวดประกาศความข้อนั้น เมื่อสงฆ์สวดประกาศแล้ว แก่งทำไม่รู้อีก ต้องปาจิตติย.
- ๔.ภิกษุโกรธ ให้ประหารแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย.
- ๕.ภิกษุโกรธ เจือมือตจให้ประหารแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย.
- ๖.ภิกษุโจทก์ฟ้องภิกษุอื่น ด้วยอาบัติสังฆาภิเสสไม่มีมูล ต้องปาจิตติย.
- ๗.ภิกษุแก่งก่อความรำคาญให้เกิดแก่ภิกษุอื่น ต้องปาจิตติย.
- ๘.เมื่อภิกษุวิวาทกันอยู่ ภิกษุไปแอบฟังความ เพื่อจะได้รู้ว่าเขาว่าอะไรตนหรือพวกของตน ต้องปาจิตติย.
- ๙.ภิกษุให้ฉันทะ คือความยอมให้ทำสังฆกรรมที่เป็นธรรมแล้ว ภายหลังกลับติเตียนสงฆ์ทำกรรมนั้น ต้องปาจิตติย.
- ๑๐.เมื่อสงฆ์กำลังประชุมกันตัดสินข้อความข้อหนึ่ง ภิกษุรูปใดอยู่ในที่ประชุมนั้น จะปลีกไปในขณะที่ตัดสินข้อนั้นยังไม่เสร็จ ไม่ให้ฉันทะก่อนลุกไปเสีย ต้องปาจิตติย.
- ๑๑.ภิกษุพร้อมกับสงฆ์ให้จิวรเป็นบำเหน็จ แก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่งแล้ว ภายหลังกลับติเตียนภิกษุอื่นว่า ให้เพราะเห็นแก่หน้ากัน ต้องปาจิตติย.
- ๑๒.ภิกษุรู้อยู๋ น้อมลากที่ทายกเขาตั้งใจจะถวายสงฆ์มาเพื่อบุคคล ต้องปาจิตติย.

รัตนวรรคที่ ๙ มี ๑๐ ลิกขาบท

- ๑.ภิกษุไม่ได้รับอนุญาตก่อน เข้าไปในห้องที่พระเจ้าแผ่นดินเสด็จอยู่กับพระมเหสี ต้องปาจิตติย.

๒.ภิกษุเห็นเครื่องบริโภคของคฤหัสถ์ตกอยู่ ถือเอาเป็นของเก็บได้เองก็ดี ให้ผู้อื่นถือเอาก็ดี ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่ของนั้นตกอยู่ในวัด หรือในที่อาศัย ต้องเก็บไว้ให้แก่เจ้าของ ถ้าไม่เก็บ ต้องทุกกฏ.

๓.ภิกษุไม่บอกลาภิกษุอื่นที่มีอยู่ในวัดก่อน เข้าไปบ้านในเวลาวิกาล ต้องปาจิตตีย์. เว้นไว้แต่การด่วน.

๔.ภิกษุทำกล่องเข็ม ด้วยกระดูกก็ดี ด้วยงาก็ดี ด้วยเขาก็ดี ต้องปาจิตตีย์. ต้องต่อยกล่องนั้นเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก.

๕.ภิกษุทำเตียงหรือตั้ง พิงทำให้มีเท้าเพียง ๘ นิ้วพระสุคต เว้นไว้แต่แม่แคร่ ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตตีย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน

จึงแสดงอาบัติตก.

๖.ภิกษุทำเตียงหรือตั้งหมอน ต้องปาจิตตีย์. ต้องรื้อเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก.

๗.ภิกษุทำผ้าปูนั่ง พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๒ ศีบ พระสุคต กว้างศีบครึ่ง ชายศีบหนึ่ง ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตตีย์.

ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก.

๘.ภิกษุทำผ้าปิดแผล พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้น ยาว ๔ ศีบพระสุคต กว้าง ๒ ศีบ ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตตีย์. ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน

จึงแสดงอาบัติตก.

๙.ภิกษุทำผ้าอาบน้ำฝน พิงทำให้ได้ประมาณ ประมาณนั้นยาว ๖ ศีบพระสุคต กว้าง ๒ ศีบครึ่ง ถ้าทำให้เกินกำหนดนี้ ต้องปาจิตตีย์.

ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก.

๑๐.ภิกษุทำจีวรให้เท่าจีวรพระสุคตก็ดี เกินกว่านั้นก็ดี ต้องปาจิตตีย์. ประมาณจีวรพระสุคตนั้น ยาว ๙ ศีบพระสุคต กว้าง ๖ ศีบ

ต้องตัดให้ได้ประมาณเสียก่อน จึงแสดงอาบัติตก.

ปาฏิเทสนียะ ๔

๑.ภิกษุรับของเคี้ยวของฉันแต่มีนางภิกษุณีที่ไม่ใช่ญาติ ด้วยมือของตนมาบริโภค ต้องปาฏิเทสนียะ.

๒.ภิกษุฉันอยู่ในที่นิมนต์ ถ้ามีนางภิกษุณีมาส่งทายกให้เอาสิ่งนั้นสิ่งนี้ถวาย เธอพึงไล่นางภิกษุณีนั้นให้อ้อยไปเสีย ถ้าไม่ไล้ ต้องปาฏิเทสนียะ.

๓.ภิกษุไม่เป็นไข้ เขาไม่ได้นิมนต์ รับของเคี้ยวของฉันในตระกูลที่สงฆ์สมมติว่าเป็นเสขะ มาบริโภค ต้องปาฏิเทสนียะ.

๔.ภิกษุอยู่ในเสนาสนะป่าเป็นที่เปลี่ยว ไม่เป็นไข้ รับของเคี้ยวของฉัน ที่ทายกไม่ได้แจ้งความให้ทราบก่อน ด้วยมือของตนมาบริโภค ต้องปาฏิเทสนียะ.

เสขียวัตถ

วัตรที่ภิกษุจะต้องศึกษาเรียกว่าเสขียวัตถ เสขียวัตถนั้น จัดเป็น ๔ หมวด หมวดที่ ๑ เรียกว่าสารูป หมวดที่ ๒ เรียกว่าโภชนปฏิสังยุต หมวดที่ ๓

เรียกว่าธัมมเทสนาปฏิสังยุต หมวดที่ ๔ เรียกว่า ปกิณณกะ.

- ๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งห่มให้เรียบร้อย. ไปในบ้าน.
- ๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักนุ่งห่มให้เรียบร้อย. ไปนั่งในบ้าน.
- ๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปิดกายด้วยดี. ไปในบ้าน.
- ๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักปิดกายด้วยดี. ไปนั่งในบ้าน.
- ๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักระวังมือเท้าด้วยดี. ไปในบ้าน.
- ๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักระวังมือเท้าด้วยดี. ไปนั่งในบ้าน.
- ๗.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง. ไปในบ้าน.
- ๘.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักมีตาทอดลง. ไปนั่งในบ้าน.
- ๙.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เวกผ้า. ไปในบ้าน.
- ๑๐.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เวกผ้า. ไปนั่งในบ้าน.
- ๑๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่หัวเราะ. ไปในบ้าน.
- ๑๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่หัวเราะ. ไปนั่งในบ้าน.
- ๑๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่พูดเสียงดัง. ไปในบ้าน.
- ๑๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่พูดเสียงดัง. ไปนั่งในบ้าน.
- ๑๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงกาย. ไปในบ้าน.
- ๑๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โคลงกาย. ไปนั่งในบ้าน.
- ๑๗.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่ไกวแขน. ไปในบ้าน.
- ๑๘.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่ไกวแขน. ไปนั่งในบ้าน.
- ๑๙.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่สั่นศีรษะ. ไปในบ้าน.
- ๒๐.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่สั่นศีรษะ. ไปนั่งในบ้าน.
- ๒๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือค้ำกาย. ไปในบ้าน.
- ๒๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือค้ำกาย. ไปนั่งในบ้าน.
- ๒๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ. ไปในบ้าน.
- ๒๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาผ้าคลุมศีรษะ. ไปในบ้าน.
- ๒๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เดินกระหย่งเท้าไปในบ้าน.
- ๒๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่นั่งรัดเข่าในบ้าน.

โภชนปฏิสังยุตที่ ๒ มี ๓๐

- ๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตโดยเคารพ.
- ๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อรับบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร.
- ๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก.
- ๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักรับบิณฑบาตแต่พอเสมอขอบปากบาตร.
- ๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันทบิณฑบาตโดยเคารพ.
- ๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อฉันทบิณฑบาต เราจักแลดูแต่ในบาตร.
- ๗.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ขูดข้าวสุกให้แห้ง.
- ๘.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักฉันทแกงพอสสมควรแก่ข้าวสุก.
- ๙.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ขยี้ข้าวสุกแต่ยอดลงไป.
- ๑๐.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่กลบแกงหรือกับข้าวด้วยข้าวสุก เพราะจะอยากจะได้มาก.
- ๑๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่เจ็บไข้ จักไม่ขอแกงหรือข้าวสุก เพื่อประโยชน์แก่ตนมาฉัน.
- ๑๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ดูบาตรของผู้อื่นด้วยคิดจะยกโทษ.

- ๑๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ทำค้ำข้าวให้ใหญ่หนัก.
- ๑๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักทำค้ำข้าวให้กลมกล่อม.
- ๑๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อค้ำข้าวยังไม่ถึงปาก เราจักไม่อำปากไว้ทำ.
- ๑๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อฉันอยู่ เราจักไม่เอานิ้วมือสอดเข้าปาก.
- ๑๗.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เมื่อข้าวอยู่ในปาก เราจักไม่พุด.
- ๑๘.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่โยนค้ำข้าวเข้าปาก.
- ๑๙.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นกัดค้ำข้าว.
- ๒๐.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นทำระทุ้งแก้มให้ตู่.
- ๒๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นพลงสะบัดมือพลง.
- ๒๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นโปรยเมล็ดข้าวให้ตกลงในบาตรหรือในที่นั้น ๆ.
- ๒๓.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นแลบลิ้น
- ๒๔.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นดั่งจับ ๆ.
- ๒๕.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นดั่งชูด ๆ.
- ๒๖.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นเลียมือ.
- ๒๗.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นขอดบาตร.
- ๒๘.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่ฉ่นเลียริมฝีปาก.
- ๒๙.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอามือเปื้อนจับภาชนะน้ำ.
- ๓๐.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่เอาน้ำล้างบาตรมีเมล็ดข้าวตกลงในบ้น.

ฉัมเทศนาปฏิสังยุตที่ ๓ มี ๑๖

- ๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ มีรมในมือ.
- ๒.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราจักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ มีไม่พลงในมือ.
- ๓. ฯลฯ มีศีตราในมือ.
- ๔. ฯลฯ มีอาวุธในมือ.
- ๕. ฯลฯ สวมเชียงเท้า.
- ๖. ฯลฯ สวมรองเท้า.
- ๗. ฯลฯ ไปในยาน.
- ๘. ฯลฯ อยู่บนที่นอน.
- ๙. ฯลฯ นั่งรัดเข้า.
- ๑๐. ฯลฯ พันศีรษะ.
- ๑๑. ฯลฯ คลุมศีรษะ
- ๑๒. ฯลฯ เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ นั่งบนอาสนะ.
- ๑๓. ฯลฯ เรานั่งบนอาสนะต่ำ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ นั่งบนอาสนะสูง.
- ๑๔. ฯลฯ เรายืนอยู่ จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ นั่งอยู่.
- ๑๕. ฯลฯ เราเดินไปข้างหลัง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ ผู้เดินไปข้างหน้า.
- ๑๖. ฯลฯ เราเดินไปนอกทาง จักไม่แสดงธรรมแก่คนไม่เป็นไข้ ผู้ไปในทาง.

ปกิณณกะที่ ๔ มี ๓

- ๑.ภิกษุพึงทำความศึกษาว่า เราไม่เป็นไข้ จักไม่ยื่นถ่ายอุจจาระถ่ายปัสสาวะ.
- ๒.ฯลฯ เราไม่เป็นไข้ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะบนเขหะ ลงในของเขียว.
- ๓.ฯลฯ เราไม่เป็นไข้ จักไม่ถ่ายอุจจาระ ถ่ายปัสสาวะ บนเขหะ ลงในน้ำ.

อธิกรณ์ ๔

- ๑.ความเถียงกันว่า สิ่งนั้นเป็นธรรมเป็นวินัย สิ่งนี้ไม่ใช่ธรรมไม่ใช่วินัย เรียกวิวาทาธิกรณ์.
- ๒.ความโจทก์กันด้วยอาบัตินั้น ๆ เรียกอนุวาทาธิกรณ์.
- ๓.อาบัติทั้งปวง เรียกอาบัติตาธิกรณ์.
- ๔.กิจที่สงฆ์จะพึงทำ เรียกกิจจาธิกรณ์.

อธิกรณ์สมณะ มี ๗

ธรรมเครื่องระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น เรียกอธิกรณ์สมณะ มี ๗ อย่าง คือ:-

๑. ความระงับอธิกรณ์ทั้ง ๔ นั้น ในที่พร้อมหน้าสงฆ์ ในที่พร้อมหน้าบุคคล ในที่พร้อมหน้าวัตถุ ในที่พร้อมหน้าธรรม เรียก สัมมุขาวินัย.
๒. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่พระอรหันต์ว่า เป็นผู้มั่งคั่งเต็มที เพื่อจะไม่ให้ใครโจทก์ด้วยอาบัติ เรียกสติวินัย.
๓. ความที่สงฆ์สวดประกาศให้สมมติแก่ภิกษุ ผู้หายเป็นบ้าแล้วเพื่อจะไม่ให้ใครโจทก์ด้วยอาบัติที่เธอทำในเวลาเป็นบ้า เรียกอมูหวินัย.
๔. ความปรับอาบัติตามปฏิญญาของจำเลยผู้รับเป็นสัตย์ เรียกปฏิญญาตกรรมะ
๕. ความตัดสินเอาตามคำของคนมากเป็นประมาณ เรียกเยภุยยสิกา.
๖. ความลงโทษแก่ผู้ผิด เรียกตัสสปายสิกา.
๗. ความให้ประณินประณอมกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่ต้องชำระความเดิม เรียกคินวัตถการวินัย.

สิกขาบทนอกนี้ ที่ยกขึ้นเป็นอาบัติอุลลัจจัยบ้าง ทุกกฎบ้าง พุทพาสิตบ้าง เป็นสิกขาบทไม่ได้มาในพระปาติโมกข์.

จบ